

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XVII. De Sanctitate Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

in Germania, aliter in Anglia, aliter in Gallia, &c. sentire; & tam in horum, quam illorum Ecclesijs alios ab alijs gravium errorum in fide incursari, ac velut apertos hæreticos damnari. Unde inter alias causas, cur multi Lutheranismum & Calvinismum deserant, non ultima est prædicta dissensio, & assidua rerum fidei immutatio, ut sæpe Catholici D. D. demonstrarunt, ac nominatim Caspar Ulenbergius in Germanico Libro de gravibus motivis, cur quilibet in Catholica fide persistat.

XXV. *Secundo.* Ipsimet Sectarij nesciunt, quinam in Theologia sint fundamentales Articuli; atq; in hoc ipso discrepant, quibus apertissime contradicit ipsorum Magister Lutherus, qui non distinguit inter articulos fundamentales, & alios quosvis Tom. 5. super 17. cap. Matth. ubi sic scribit: *granum sinapis est rotunda figura, ita esse debet Fides nostra rotunda, id est, complectens omnes omnino Articulos; quantumvis aliquis sit ac videatur modicus, nam qui in uno articulo non bene credit, sive, ut ait Jacobus, in uno peccat, peccat contra omnes.* Simile quid habet Tom. 2. Germanico Wittenb. qui, inquit, *Deum in uno mendacij arguit, & blasphematur, totum Deum blasphematur, & peragit omnes blasphemias, Deus est unicus Deus, qui non patitur se dividi, nec in uno laudari, in altero vituperari potest.*

XXVI. *Tertio.* In fundamentalibus etiam discrepant Sectarij. An non fundamentales sint articuli: quilibet salvari potest, si duodecim Symboli Apostolici capita credat, etiamsi cæteris Ecclesiæ dogmatibus fidem neget? Item Humanitas Christi est ubique, perinde ac Deitas in omni ligno, lapide, gramine &c. imò in fune, quo Judas se suspendit. Prius horum negat D. Hülsemann: affirmat D. Calixtus. Posterius negat Doc. Calixtus: affirmat D. Hülsemann. Uterq; horum est Lutheranus, & multas in suam quisque trahit partem. Plures similes discrepantias tam Lutheranorum, quam Calvinistarum in fundamentalibus Articulis notant Romani Scriptores. Videri etiam potest Jodocus Kedd. in Epistola ad studiosos, & hujus dedicatio. Et Foreti Indiculus dissidiorum apud Calvinistas Parte 2. *Vexata Quæst. Lib. 2. Sect. 2. cap. 7.* Labet solum ad jungere unicum testimonium ex Adversarijs, ex quo liquido constat, quanta apud Reformatos (quales non minus Lutherani quam Calvinistæ videri volent) in rebus fidei sit discrepantia & doctrinæ innovatio; est illud Tutitij, qui ad Bezam de Theologis reformatis ita scribit: *Palantes circum feruntur omni doctrina vento agitati, & in altum sublatis modo ad hanc, modo ad illam partem deferuntur.* Horum, quæ sit hodiè de Religione sententia, sive fortasse possis, sed quæ eras de eadem futura sit opinio, neq; tu cerid affirmare que, as. In quo tandem Religionis Capite congruunt Ecclesiæ inter se, quæ Romano Pontifici bellum indixerunt? A capite ad calcem si percurras omnia, nihil propemodum reperies; ab uno affirmari, quod alter non statim impium esse clamitet. Ita Tutitius infelix ille Quinquè ecclesiensis olim Episcopus.

XXVII. *Quarto.* Non est par ratio Catholicorum & hæreticorum quoad præparationem animi erga Judicis sententiam; siquidem Catholicorum Iudex nimirum S. Ecclesiæ ita perspicue rem definit, ut nulla restet dubitandi causa; sed his statim desinat; At verò Scriptura, ad cujus judicium hæretici appellant, est obscura, & variè interpre-

tabilis, ut his nunquam finiatur, alio aliter interpretante, & circa sensum ejus novas Controversias movente, ut nimis docet experientia, & pulchre in hanc rem Hieronymus in cap. 16. Ezech. sic scribit: *semper errantium fluctuant pedes, nec sunt solida vestigia quæ contra veritatem sunt, sed hic illucq; discurrunt, & circumferuntur omni vento doctrinæ.* Videantur D. D. à Walenburch Tom. 1. Controversiarum Fidei supra cit. de unitate Ecclesiæ Tr. 9. Lib. 2. cap. 7. Item eodem Tom. Tract. 3. ubi à fol. 491. tam fuse, quam doctè agunt de Articulis necessarijs, fundamentalibus seu essentialibus eorundemq; oppositis erroribus. Et simul apertissime ostendunt; Sectarios de articulis fundamentalibus nihil certi habere; interq; se dissentire. Nobis ea, quæ diximus, ad propositum nostrum abunde sufficient.

CONTROVERSIAM XVII.

DE SANCTITATE ECCLESIAE.

SANCTITATIS Ecclesiæ veræ Symbolum est Cœlestis ille funiculus, de quo Josue. 2. v. 21. & cap. 6. v. 25. *Quemadmodum enim per istum olim Domus Rahab, tanquam fidelis à Judæis fuit agnita, ita nunc Religio vera per sanctitatem à Sectis falsis discernitur.*

PARS PRIOR

DOCTRINAE CATHOLICORUM.

I. *Doctrina Prima.* Veræ Christi Ecclesiæ debet esse Sancta. Ita enim vocatur in Symbolo Apostolico, & Nicæno, sumptâ denominatione non à multitudine, sed à præstantia Membrorum Ecclesiæ, sicuti multa vocantur aurea v. g. gladij, calices &c. etiamsi plus alterius metalli, quam auri contineant: Est autem duplex Sanctitas Doctrinæ scilicet & Morum. Prior non debet solum negativè docere nihil iniquum, & indecens; sed etiam positivè ostendere, in quonam sita sit veræ sanctitas, & quâ ratione ad ipsam perveniatur, ut, quisquis hanc doctrinam lætutus fuerit; cerid sanctus evadat; quod indicatur Deut. 4. v. 6. ubi dicitur: *hec est vera sapientia, & intellectus coram populis, ut audientes universa præcepta hæc dicant: en populus sapiens & intelligens, Gens magna &c.* Ubi patet, quod præcepta Dei populo seu Ecclesiæ suæ data sine talia, ut si gentiles illa audiant ex illis cognoscant, illum populum Dei esse. Posterior est, quæ re ipsa mores informat, ut semper aliqui saltem verè sancti & perfecti in Ecclesiâ reperiantur, qui non solum credant, sed etiam mores ita componant, ut nihil in eis jure reprehendi possit, uti de Parentibus Joannis Baptistæ Zacharia, & Elisabeth scribit Luc. cap. 1. v. 6. *Erant ambo justi ante Deum incedentes in mandatis & justificationibus Domini.*

II. Ne igitur illa sanctitas doctrinæ merè sit speculativa, sed etiam practica, accedere debet ita

ista morum sanctitas in quinq; Capibus consistens. 1. in abstinentia à peccatis non solum mortalibus, sed etiam venialibus saltem crassis & plene deliberatis. 2. In dominio passionum, ut non facile præveniant rationem, nec voluntati prædominentur. 3. In observatione non solum præceptorum, sed etiam Consiliorum Christi, quæ sine peccato prætermitti possunt. 4. In ornatu omnigenarum virtutum. 5. In multitudine & constantia bonorum operum, sine quibus fidem appellat mortuam S. Jacob ca p.2. v.29. hinc hominem præditum ornamentis appellamus sanctum, & tales debent esse in Ecclesia, quæ ab illis sancta dicatur.

III. Atque hanc ipsam sanctitatem Christus proposuit pro nota veræ fidei tum Matth. 5. v. 16. hinc verbis exhortans: *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est;* Ubi voluit Christus, ut bona opera suorum fidelium sint videntibus in signum, ut credant, & credendo glorificent Patrem, quod tales sint in vera Ecclesia, tum Matth. 7. v. 15. comparans suos fideles *arbori fructifera dicendo: attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt sicut lupi rapaces; à fructibus eorum cognoscetis eos;* fructus autem bonos & malos speciatim enumerat Paulus ad Gal. 5. v. 22. & ad Coloss. 1. v. 2. Et quoniam Christus per Prophetas intellexit primos novæ fidei seminatores, eorum vita maximè observanda est, quia incredibile est, Deum ad reformationem aliorum uti operâ hominum peccatorum, quod nullus prudens Magistratus faceret; quippe clamarent, subito homines: *Medice cura te ipsum* Luc. 4. v. 23.

IV. *Doctrina secunda.* Ecclesia Romano-Catholica est verè Sancta quoad Doctrinam & Mores. Ita omnes Catholici. Ratio prioris partis est, quia Ecclesia Catholica non solum nihil impium, aut iniquum docet, sed omnes ad perfectionem hortatur, ejusque naturam, & viam ostendit in Concionibus, Libris, ut constat ex ipsis catechismis, ubi præcepta & consilia Dei & omnis generis bona opera proponuntur; unde Psal. 18. v. 8. de doctrina Ecclesiæ dicitur: *Lex Domini immaculata convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.* Secunda pars probatur ex omnibus Fastis, ac Martyrologijs, ipsisque Calendarijs vulgaris, quibus, quotquot Sancti Christianum nomen professi, ac post Christum defuncti habentur inserti, omnes Catholici fuerunt, utpote magna ex parte Romani summiq; Pontifices, Episcopi, Sacerdotes, Eremitæ, Monachi, Moniales, Virgines &c. quibus vel ex ipso nomine nihil cum Sectariorum fide potuit esse commune.

V. Atque tales nominatim ultimis hinc temporibus fuere Pius V. Papa, Carolus Borromæus Cardinalis, Franciscus Salesius Episcopus Genevensis, Thomas de Villanova Episcopus Valentinus, Andreas Carinus Episcopus Fesulanus, Ignatius Lojola Fundatur Soc. JESU, Franciscus Xavierius è Societate Jesu Indiarum Apostolus, Philippus Nereus Auctor Congregationis Oratorij, Petrus Nolascio Institutor Religionis B. V. de Mercede Redemptionis captivorum. Petrus de Alcantara, Maria Magdalena de Pazzis, & alij plures, qui singulari Sanctitate ultimis, ut dixi, hinc temporibus præluxerunt.

VI. Quod si primos Fidei Catholicae Prædicatores recoiamus, reperiemus meros Sanctos v. g. in Nostra Germania Primi Doctores Fidei Catholicae fuerunt triginta omnes Sanctissimi Viri. I. S. Lucius S. Pauli Apostoli Discipulus prædicavit Ratisbonæ in Bavaria Anno 61. II. S. Titus ejusdem Pauli Discipulus prædicavit in Dalmatia An. 70. III. S. Marcus ejusdem Pauli Discipulus Pallavij circa idem fere tempus. IV. S. Crescentius ejusdem Pauli Discipulus Moguntia An. 90. V. Clemens S. Petri discipulus Metis Anno 94. VI. S. Maternus ejusdem Petri Discipulus Treviris An. 95. cui additerunt. VII. & VIII. SS. Eucherius & Valerius. IX. S. Pantalitus Basilea An. 248. X. & XI. SS. Quirinus & Maximilianus Vienna in Austria An. 261. XII. S. Narcissus Augusta An. 307. XIII. S. Gesius Spiræ An. 349. XIV. S. Victor Wormatia An. 399. XV. S. Rupertus in Bavaria An. 535. XVI. & XVII. SS. Amandus & Arbogastus Argentinæ An. 641. XVIII. & XIX. S. Kilianus & Bughardus Herbypoli Anno 688. XX. S. Wilibrordus in Frisia An. 701. XXI. S. Corbinianus Frisingæ An. 710. XXII. S. Wilibaldus Eustadij An. 746. XXIII. S. Bonifacius in Turingia eodem Anno. XXIV. S. Hildegrinus Halberstadtij An. 781. XXV. Witherardus Bremæ An. 792. XXVI. S. Harimarus Paterboriæ An. 799. XXVII. Ludgerus Monasterij An. 805. XXVIII. S. Anastasius Haniburgi An. 833. XXIX. S. Maximus Constantia An. 935. XXX. S. Adelbertus Pragæ Anno 975.

VII. Hos omnes & Singulos (plures per Germaniam, Italiam, Galliam, Hispaniam, Angliam, videri possunt apud DD. à Wallenburch Tom. 1. à fol. 746.) fuisse Catholicos, nec aliam Fidem docuisse, quam nunc Romano-Catholici docent, aperte habetur. Tum ex eorum vitis & antiquis Historijs fide dignissimis; & multi eorum fuerunt Monachi. Tum ex eorum Scriptis fideliter ad nos transmissis. Tum ex eorum ædificijs adhuc extantibus; siquidem aliquot Episcopatus fundarunt, multa Monasteria extruxerunt, & multa templa erexerunt Altaribus & Imaginibus referta, uti & Reliquias Sacras pretiosè ornatas conservarunt. Quæ cum ab hæreticis alienissima sint, jure meritissimo asserimus, eosdem fuisse Viros & Sanctos & Catholicos.

VIII. Confirmatur Assertio nostra ex ipsa Adversariorum Confessione, qui vel inviti hoc Ecclesiæ nostræ testimonium sæpius perhibuerunt. Nam 1. Lutherus in Epist. de Anabaptist. Tom. 2. Germ. Wittenberg. fol. 230. asserit. *Sub Papatu esse multos magnosque Sanctos.* Idem Commentar. Epist. ad Gal. c. 5. ait. *Admiratur mundus Sanctitatem Benedicti, Gregorij, Bernardi, Francisci & similium; quia audit, eos magnifica in speciem & insolita quædam opera fecisse;* certè fuerunt etiam Sancti Hilarius, Cyrillus, Athanasius, Ambrosius, Augustinus & alij; quos tamen constat, Missam celebrasse, ad eoque Catholicos fuisse, uti nec ipse Luther negaverit. Calvinus Lib. 1. Instit. cap. 11. §. 13. fatetur, *Ecclesiam Romano-Catholicam per quinque secula veram, clarissime doctrinam tenuisse;* ab hac autem puritate fidei eam vel minimo defecisse nec ostendit ipse, nec alius ostendere potest. Et lib. 4. c. 16. §. 16. non vult inficias ire, *Antiquos magni semper fecisse eandem Romano-Catholicam Ecclesiam, & honorifice de illa fuisse locutos.* Philippus Melancton in Apolog. Confess.

August. Tit. de votis monasticis Bernardum, Franciscum, aliosque Monachos vocat Sanctos. Et ibidem Art. 5. responsis ad argumenta: Antonius, inquit, Franciscus, Dominicus, Bernardus & alij Sancti Patres elegerunt certum vita genus. Ex quibus vides, illustrem jam olim fuisse atque etiamnum esse multorum in Ecclesia Catholica Sanctitatem, ut eam nec ipsi quidem Adversarij facile negare possint, utcumque interim in Ecclesia Catholica multi etiam in omni vitæ genere sint improbi, quod Ecclesiæ Sanctitati nihil officit, quandoquidem id ipsum Christus prædixit, scilicet in vera Ecclesia Zizania tritico, bonisque piscibus malos usque ad consummationem sæculi fore permixtos. At verò nullos habere bonos sanctosque, non potest nisi falsæ Ecclesiæ convenire.

IX. *Doctrina tertia.* Nulla Ecclesia hæreticorum sive Lutherana, sive Calvinistica, seu quocunque alio nomine appellata, est Sancta, nec quoad doctrinam, nec quoad mores. Probatum prima pars. Nam licet apertè non tradant scelera, nec expressè ea fuadeant, ea tamen docent, ex quibus non nisi corrupti mores oriri possunt. Nempe 1. hominem solâ fide justificari & salvari. 2. opera bona non esse necessaria ad salutem, 3. divinorum præceptorum observantiam esse impossibilem. 4. Jejunia Ecclesiastica non esse observanda. 5. Peccata commissa nec in Confessione esse homini aperienda necessariò: nec ullâ satisfactione bonorum operum expianda. 6. Nec Virginitatem Matrimonio: nec Paupertatem voluntariam divitiarum possessioni anteponendam: Continentiam verò à mulieribus, aut impudicis actibus (nisi Deus miracula faciat) nec possibilem quidem homini ætatis & roboris integro &c. 7. Hominem nullum habere liberum arbitrium faciendi bonum, & omittendi malum, vel è contra, ut præter Calvinistas docent & Lutherani in articulis Schmalkaticis Lib. Concordiæ insertis P. 3. Art. de peccatis &c. Quis autem ex tali doctrina virtutes ac opera bona æstimet, sine quibus firmissimè credit, se salvandum? utpote quæ novit, non esse necessaria ad salutem, quorum exercitia audit non esse in sua potestate. Quis peccata horrescat ac fugiat, quæ nocitura non sunt, nec in Confessione exponenda, nec ullis pænis expianda, vel luenda, modò in Christum credat? Quis Consilia Christi sequatur, quæ sibi persuadet, nullius esse momenti, imò potius cultus superstitiosos? Unde Luth. Lib. de Capt. Babylon. Titul. de Baptismo Tom. 1. Lat. Wittenberg. pag. 78. ita, inquit, vides, quàm dives sit homo Christianus, sive baptizatus, qui etiam volens non potest perdere vitam suam æternam, quantiscunque peccatis, nisi nolit credere, nulla enim peccata eum possunt damnare, nisi sola incredulitas.

X. Secunda pars quoad Mores apertè imfertur ex priori. Nam nec unicus à tempore Apostolorum nominari potest, qui omnia Lutheri vel Calvinii Dogmata Professus ab Orbe Christiano universo habitus fuerit Sanctus, quales tamen innumeros nominat Romana Ecclesia. Imò ubi primum innotuerunt istæ novitates, ita repente mores hominum immutati fuerunt, & in pejus ruerunt, ut Lutherus obstupescens dixerit, homines peiores esse in Lutheranismo, quàm in Papatu. Aurifaber enim in Convivialibus Lutheri sermonibus scribit, Lutherum sæpe cum suspirijs dixisse, post revelatum Evangelium (per istos scilicet Novato-

res) virtus est occisa, justitia oppressa, temperantia ligata, veritas à Canibus lacerata, fides clauda, nequitia quotidiana, devotio pulsa, hæresis relicta. Idem in Dom. 1. Advent. Serm. 2. sic ait: Possideri homines sub suo Evangelio à septem demonibus, qui prius sub Papatu ab uno possidebantur. Cæterum ipse Lutherus fuit turpissimus Apostata, Sacrilegus falsarius Scripturæ, Pseudopropheta & Apostolus à Deo non missus, Impius contemptor Patrum, Luxuriosus Heluo, & detestabilis hæresiarcha. Calvinus verò homo fuit fastuosus, ambitiosus, seditiosus, & supra modum flagitiosus. Et quantumvis virtutis larvam vitij obtenderet, innotuit tamen scelus. Nam scribunt multi, teste Floremundo Remundi, P. 2. Hist. Pag. 248. eum Novioduni in Gallia propter sodomiam comburendum: ex gratia virginitatis, & liliato stigmatem in tergo inustum fuisse; certè detestabilem ejus vitam horrenda mors excepit. Etenim, ut refert Hieron. Bolseck Medicus Lugdunensis in ejus vita, dæmonibus invocatis jurans, execrans & blasphemans expiravit; imò horam ac diem detestatus est, quem unquam studijs ac scriptionibus impendit. Videri potest Floremund. P. 2. Hist. cit. de ortu & progressu hæres. hujus sæculi. ubi cap. 10. inter Lutherum & Calvinum comparationem instituit, sed parum refert, quis illorum sit nequior; utrumque impium, omni scelere inquinatum, & detestandum diaboli instrumentum fuisse constat.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HÆRETI- CORUM.

XI. *Error primus est.* Lutheranorum apud Gerhard. Lib. 2. P. 1. fol. 92. & Calvinistarum apud Amesium Tom. 2. fol. 69. Ecclesiam non indigere Sanctitate, nec ex Moribus judicandam; adeoque Sanctitatem Vitæ non esse genuinam & infallibilem Ecclesiæ Notam, ut expressè ait Gerhard. fol. 99. Probant. Tum quia doctrina vera semper est Sancta. Tum quia Sanctitas vel est interna, vel externa; illa non patet conspectui: hæc non est infallibilis. Tum quia boni fructus arboris, de quibus Matth. 7. cit. non significant bona opera Fidelium, sed bona dogmata fidei, ut interpretantur Lyrinensis & Theodoret. atque Auctor Imperfecti operis, Error iste manifestè repugnat Sacræ Scripturæ, quam adeo inclamant hæretici. Psal. 92. v. 5. ait David: *Domum tuam* (Ecclesiam Militantem intelligit) *decer Sanctitudo Domine.* Ad Ephes. 5. v. 27. dicitur Ecclesia gloriosa non habens maculam, aut rugam, Sancta & immaculata; ubi non potest Apostolus intelligi de Sanctitate doctrinæ, pro qua Christus non est mortuus, ut tamen dicitur ad initium Epistol. *mortuus pro Ecclesia*, qualis nos in hac vita sumus. Unde D. Petrus epist. 1. cap. 2. v. 9. *Vos genus electum, regale Sacerdotium, Gens Sancta.* Rationi quoque repugnat; quia hæc Articulum 9. Symboli Apostoli, in quo Ecclesia dicitur Sancta, ita planè explicat, ut Sancta in illa personæ intelligantur; quomodo enim dicere possum absque esse sanam, in qua omnes sunt infirmi, miseri, & varijs morbis vexati? sic ergo Ecclesia, dum dicitur Sancta, non

ta, non potest secundum rectam rationem nisi de Sanctis in ea personis intelligi. Probationes allatae debiles sunt.

XII. Respondetur ad 1. Doctrinam veram non reperiri apud Sectarios, cum illi sine errore nunquam sint. Adhuc non loquimur de Sanctitate doctrinae merè speculativa, sed practica, & re ipsa mores informantem, quam non possunt ostendere haeretici. Negatur etiam Consequentia; quam Amesius facit, scilicet doctrinae veritatem esse eandem cum sincera Evangelij praedicatione; siquidem posset esse doctrina puritati Evangelij contraria, quae tamen non contineret errorem rectae rationi aperte contrarium, quales errores sunt illi; quos Bellarm. Lib. 4. de Ecclesia cap. 9. enumerat.

XIII. Ad 2. Gerhardi. Eam nullius esse momenti; an non vera Ratiocinatio est interna & invisibilis, adeoque operatio Spiritus; quomodo ergo poterit esse signum hominis? si dicat, actum internum innoscere per externum, scire etiam debuerat, ex Sanctitate interna innoscere externam; quippe non est Sanctitas tam occulta, quin moribus externis se prodatur, sicuti etiam vitia non possunt celari, juxta illud Poetae: *Heu quam difficile est, crimen non prodere vultu.* Nec mores externi fallere diu possunt, quia, inquit Seneca, *nihil simulatum diuturnum*; haec omnia cito in naturam recidunt, perinde ut colores in aere apparentes non sunt stabiles, & si natura celaret, Deus ipse proderet scelera occulta, uti minatus est Davidi 2. Reg. 12. v. 12. *Tu fecisti in abscondito, ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israelis, & in conspectu solis.*

XIV. Ad 3. Cum Maldonato in cit. locum, omnes veteres Auctores per fructus intelligere non doctrinam, sed opera, quae doctrinam ita sequuntur, ut ex mala doctrina opera mala, ex bona vero opera bona nascantur. Nam agitur hic de fide, id est, de ipsa falforum prophetarum doctrina; absurdum autem dictum est, doctrinam ex doctrina probari, fidem ex fide dignosci debere. Vincentius Lyrinentius non est tantae auctoritatis, ut caeteris omnibus anteponi debeat. Theodoretus & Auctor operis imperfecti in Mathaeum non curantur, cum aliam in fide errant, ut ostendit Bellarm. de Scripioribus Ecclesiasticis.

XV. Secundus error est eorundem haeticorum. Nec Ecclesiae Catholicae tantam esse Sanctitatem sive in doctrina, sive in moribus, quantum jactamus. Nam quantum ad Doctrinam attinet. In Papatu, ait Gerhard. fol. 913. à Theologis publice disputatur, fornicationem simplicem non esse peccatum. In jure Canonico reperitur etiam quaedam valde turpia & flagitiosa documenta. Capit. 2. causa 12. q. 1. ex Epist. Clementis Rom. referuntur haec verba: *amicorum debent esse omnia communia etiam uxores.* Glos. in cap. 25. dist. 34. ait: *non esse meretricem, nisi admiserit plures &c.* Capit. 4. dist. 34. ex Concilio Toletano acceptum ait: *qui non habet uxorem, illius loco habeat concubinam.* Ad Mores Catholicorum quod spectat. Ajunt in primis in Ecclesia Romano-Catholica multos etiam malos reperiri, & praesertim vitam Ecclesiasticorum quorundam admodum subinde scandalosam esse. Deinde lupanaria apud eosdem publica passim patere libidini impune exercendae. Demum primos in Germania fidei praecones fuisse quidem Sanctos, sed in multis errasse, purgatos tamen

per charitatis flammam, quae hujusmodi paleas combussit.

XVI. In Ecclesia Romano-Catholica & in hoc labenti, & omnibus retro saeculis fuerunt reperti, atque etiamnum reperiuntur multi & magni Sancti; nempe viri Apostolici, qui Genes fidem Catholicam docuerunt, & ad eam converterunt, fortissimi Martyres, integerrimi vita & moribus Confessores, piissimi Conjuges, devotissimae ac castissimae Virgines & Viduae. Ecclesia igitur & vita & moribus Sancta sit oportet; Sancta, inquam, arbor tales ferens fructus: Sancta radix flores virtutes odore adeo praestantes germinans. Et quamvis multi in eadem inveniuntur non-Sancti, per hoc tamen illorum Sanctitati nihil derogatur. Sicuti nec pulcherrimis & plenissimis spicis aliquid demunt Zizania inter eas surgentia, ut ipsa indicat Christus, Matth. 13. v. 15. Intercedit etiam hoc maximum discrimen inter veram Ecclesiam, & Sectas falsas, quod, licet in illa pauci sint Sancti (sicuti universim electi pauci sunt) qui tantum honorem Ecclesiae conservant: in istis tamen omnino nullus unquam fuerit, aut sit Sanctus; quemadmodum à primordiis Ecclesiae nec Secta Ariana, nec Nestoriana, nec ulla alia ad hoc usque tempus nominare ullum potest, nec potuit Sanctum. Quare de Ecclesia Romano-Catholica rectissime dicitur illud Petri 1. 2. v. 9. cit. *Vos autem genus electum, Regale Sacerdotium, Gens Sancta.*

XVII. In eadem Romano-Catholica Ecclesia primis quingentis annis fuisse veram Sanctitatem doctrinae absque ullo errore in necessarijs fidei articulis, fatentur ipsimet Protestantes. Ergo cum ex ipsorummet confessione vera Christi Ecclesia in articulis fidei necessarijs errare non possit, eadem Romano-Catholica Ecclesia etiamnum habet veram doctrinae Sanctitatem. Dicunt Sectarij 1. Romanam Ecclesiam, quae primis 500. annis post Christum viguit, non esse Papisticam, nec universalem, qualis nunquam fuit. 2. Romanam etiam Ecclesiam sequioribus annis errasse in necessarijs per additionem. Resp. hoc posterius esse purum figmentum, ut suo loco ostendimus: illud prius verò esse meram ignorantiam argumenti nostri, quod explicamus. Per Romanam Ecclesiam intelligimuseam, quae communicat Romano Pontifici. Illa Ecclesia primis 500. annis Romano Pontifici communicans non fuit particularis; siquidem eo tempore nulla fuit Ecclesia particularis, quae Romani Pontificis repudiaret communionem, nisi Schismatica vel haeretica. Ergo Ecclesia tunc non fuit particularis, sed universalis, veraque Christi JESU Ecclesia, uti Adversarij agnoscunt. Quae haeretici supra §. XV. objecerunt vel minime Sanctitatem Ecclesiae Catholicae obscurare valent.

XVIII. Respondetur itaque 1. Multum inquirere haeticos in doctrinam Catholicorum, si hujus Sanctitati turpitudinis notam inurnere possint, sed nihil unquam tale reperiunt; etiam si enim quidam privati Doctores laxius subinfentiant, aut loquantur in suis Libris, quid hoc detrimenti afferat communi fidei Catholicae doctrinae, de qua sola hic loci agitur? Taceo hanc etiam in morali doctrina laxitatem ab Ecclesia non approbari; sed serè prohiberi, ut videre est in damnatis nuper propositionibus bene multis ab Alexandro VII. Papa. Quoad fornicationem

P 3

omnes Catholici tenent, eam esse peccatum mortale non solum jure positivo divino, sed etiam jure naturali, quæ Deo adeo displicet, ut fornicarij e Cælo exclusi æternæ poenæ fiant rei ad Corinth. 6. v. 9. Unde Sancto Clementi injuria fit gravissima, cum illud assumentem de communione uxorum supposititium sit, nec in manuscripto reperitur. Quare Gratianus habuerit vitiosum exemplar, ex quo illum Canonem desumpsit, sicut in alijs multis erravit, uti ostendit Bellarm. de Script. Ecclesiasticis. Verbo. Gratianus. Glossator decreti (quem Joannem Teutonicum appellant) nullus est auctoritatis, & falsò citavit capitula, scilicet 9. dist. 45. ex D. Gregorio desumptum: & Cap. 4. Alexandri III. de Clericis excommunicatis in quibus nihil horum reperitur. Concilium Toleranum nomine Concubinæ juxta veterem illius temporis morem intellexit legitimum conjugem, sed privatim sine juris solemnitate ductam, quo modo etiam in Scriptura uxores dicuntur concubinæ.

XIX. Respondetur, 2. Sectarios non minus Inceos esse erga mores, quam erga doctrinam Catholicam: sibi semper luscus & lippos, quibus idcirco jure occini potest illud ex Matth. 7. v. 5. *hypocrite, egredere primum trabem de oculo vestro, & tunc videbitis egredere festucam de oculis aliorum.* Quomodo Lutherus falsus fuerit, ex Evangelio suo homines multò deteriores evasisse, supra vidimus. Calvinus idem de suis fatetur in Lib. de scandalis pag. 118. & 127. Sic scribens: *cum tot hominum milia abnegato Papatu cupide, ut videbantur, nomen dedissent Evangelio, quam pauci, obsecro, à suis vitijs respuerunt, imò quid præse major pars tulit, nisi ut excusso superstitionum jugo solutius in omnem lasciviam diffunderet?* Quod in Ecclesia Catholica multi mali inveniantur, jam dixi, nihil hoc ejusdem Veritati & Sanctitati obesse, quia Christus ipse prædixit, triticum cum Zizaneis, adeoq; bonos cum malis fore permixtos Matth. 13. v. 15. cit. qui etiam contra scandala Ecclesiasticorum satis ipse cautum esse voluit Matth. 23. v. 2. *ajens: super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisei; omnia ergo quæcumq; dixerint vobis, servate, & facite, secundum verò opera eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt.* Bene etiam de hac re Erasmus in Epist. ad Fratres inferioris Germaniæ sic inter alia scribit: *congerantur in unum Sacerdotum luxus, libido, ambitio, avaritia, & si quid præterea criminum est, totam hanc vitiorum lernam una superat heresis.*

XX. Cæterum nimij sunt hæretici in traducendis Ecclesiasticis ob eorum mores. Ex ducentis quadraginta quatuor Pontificibus 46. gloriosum pro Christo Martyrium subierunt, plures magnâ vitæ sanctitate Ecclesiæ præluxerunt, ut omnes viderent laudarentq; eorum opera bona: non nullos, ut Sergium, Joannem XI. Joannem XII. nolumus excusare; affirmamus tamen, hostem per malam illorum vitam tam parùm cathedræ Petri nocuisse, quam impios Alcium, Annam, Caipham, & hujusmodi Cathedræ Moysis. Ex reliquis Sacerdotibus si ante 100. annos non fuerint ex centum tres vel quatuor: (nimia utiq; Adversariorum exaggeratione) qui non concubinis conviverent, dicere hodie verissimè a usim, inter 100. presbyteros non tres aut quatuor, imò nullum esse, qui vel notam concubinam, vel alterius uxorem secum habeat. In Monasterijs autem tam Virorum quam Fœminarum talis viget Castitas & morum Integritas, ut nec ipsi illorum

hostes reperiant, quod merito nunc repræhendant.

XXI. De Lupanarijs bene notandum; aliud esse rem aliquam malam à Magistratu ad cavenda mala majora permissione merè tolerativâ contra propriam voluntatem fieri ac permitti; aliud rem eandem permissione approbativâ ex beneplacito fieri, atq; admitti. Equidem in nonnullis locis Catholicis lupanaria permittuntur, minimè verò approbantur; permittuntur, inquam, ad cavenda majora mala, ut sapientissimè fieri posse advertit S. August. Lib. 2. de ordine cap. 4. ubi hæc verba notatu dignissima habet: *Tolle meretrices de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus adulteriorum scilicet incestuum, &c.* Si ergo Adversarij tantam in hac tolerantia absurditatem agnoscant, prius cum S. Augustino rem transigant, postea ad nos redeant, & incusent, quod lapidem in loco jacere sinamus, quem ob nimiam gravitatem movere inde nequeamus; neque enim omnia peccata à Magistratu puniri possunt, ob nimiam peccantium multitudinem, ne tota res-publica exscindatur.

XXII. Primos in Germania Fidei Præcones errasse, impudens est contumelia hereticorum, qui nec consequenter suis principijs cavillantur. Tum quia a se, primis quinque sæculis omnia permansisse sancta, & incorrupta, ex quibus aliqui ex recensitis vixerunt, quomodo ergo non sancti fuerunt? vel si in fide erraverunt, quomodo Sancti fuerunt? Quod si solû in fundamentalibus non erraverint, neque nos in eisdem erramus, exactissime illorum doctrinæ insistentes. Taceo quod supra jam insinuavi, necire Adversarijs, quinam Articuli sint fundamentales. Cæterum de antiquis illis Germaniæ Præconibus rectius id D. Augustini Lib. 2. in Julianum dixeris: *illi sunt Episcopi & Pastores docti, graves, sancti veritatis acerrimi propugnatores, qui Catholicam fidem cum lacte suxerunt, in cibo sumpserunt, cujus lac & cibum parvis magnisq; ministraverunt.*

XXIII. Tertius Error est prædictorum hæreticorum, etiam inter illos fuisse multos sanctos. Nimirum 1. Infantes illos, qui post Baptismum ante rationis usum discesserunt. 2. Martyres, qui pro fide Christiana vitam posterunt. 3. Non paucos moraliter bonos. Negant etiam, se improbare bona opera; imò ajunt, se bona opera non solum laudare, sed etiam tanquam moralia fidei signa requirere, siquidem ij, qui male vivunt, non rectè credunt.

XXIV. Error iste notior vulgò est, quam multis refutetur. Labet brevissimè meminisse historiæ, quæ in Franconia ante aliquot annos contigit, & proposito nostro apprimè convenit. Voluit Nobilis quidam Dominus in Templo erigere Altare; & quia alium sculptorem quam Catholicum habere non poterat, huic illud commisit. Cum igitur confectum Domino exhiberetur, statim iste utpote Lutheranus displicentiam magnam ostendit ex tot Episcopis ac Sanctis Romano-Catholicis in eo expressis. Et quia Sculptor inde timebat mercedi suæ vel negandæ, ut saltem imminuendæ in iram surgens, quomodo, inquit, Domine, isti Sancti per tot sæcula apud omnes Christianos fuerint in honore, & jam isto priventur? nominate mihi alios Lutheranos Sanctos, quos in illorum locum, approbante Orbe Christiano, substitutam? quia hæcenus in templis vestris nullos vidi, quos in Altari hoc exprimere potuis-

potuiffem. Dominus hanc Sculptoris loquendi libertatem obftupescens tacet, nihilque amplius contra Sanctos Catholicos obijcit. Ecce vulgò notum est, in novis Sectis non esse invenire novas Sanctos. De reliquo ea est virtutis ac sanctitatis præstantia, ut etiam illi, qui eam habent, nec curant, videri tamen velint eadem exornari, unde non obscure jam concedunt Sectarij, sanctitatem Ecclesiæ veræ deesse non posse, atq; hanc ex illa esse dignoscendam.

XXV. Argumenta allata nihil evincunt. Non i. Quia Infantes illi, cum non ex doctrina seu actuali fide, sed solum ex Baptismo sanctificati fuerint, nequaquam ad Lutheranam, aut Calvinisticam, sed ad Ecclesiam Catholicam pertinent, ad quam etiam ipse spectat Baptismus, & à qua Ecclesia Sectarij illum habent, ut in simili etiam notavit Cyprian. Epist. 73. contra Novatianum.

XXVI. Ad 2. Quia Martyres illi pauci, & obscuro (sæpe etiam aliorum scelerum rei) ejus fuerunt testes, cujus fidei testimonium perhibuerunt, nempe non Christi, sed Diaboli, cum hujus mendacijs seducti veritati Christi saltem non in omnibus crediderunt. Præclare D. August. in Psal. 34. Conc. 2. de similibus scribit: *Martyrem non facit pena, sed causa.* Verum de hoc argumento plura infra. Hic non tacerim, videri Sectarios innuere velle Joannem Hus & Hieronymum de Praga Constantiæ combustos suos fuisse Martyres; sed risu apud omnes Doctos excipiuntur. Nam notum est, istos obstinatos hæreticos penitus adhæsisse Joanni Wicleff Anglo; ex cujus scriptis Jodocus Coccius Tom. 1. Thes. Lib. 8. c. 4. numerat 65. puncta Lutheranae Sectæ opposita.

XXVII. Non 3. Quia homines illi moraliter boni, si qui tales apud sectarios reperiuntur, non evaserunt hujusmodi ex vi & ductu Evangelij, quod profitebantur, quæ enim sanctitas ac morum integritas velut fructus boni enasci possint ex semine hujusmodi doctrinarum: fides sola sufficit, ad justificationem & salutem? Item summa res & sapientia Christianorum est, nescire Legem, ignorare Opera bona & totam justiciam activam? Lutherus in argumento Epist. ad Gal. Comment. 2. Tom. 8. Wittenberg. scribit: *quantò sceleratior es, tantò citius Deus suam gratiam, infundit.* Idem reperit in Serm. de piscatura Petri &c. Ubi etiam ait: *non operibus, sed nudâ fide indigemus; si adornes te, ut catur bonis operibus, nihil efficiet.*

XXVIII. Interim non negaverim, subinde bonitatem indolis & naturæ vincere forsan improbitatem prædicti Evangelij, ut in nonnullis moralis quædam bonitas appareat. Quod si tamen hi ipsi cum honestate morum pertinaciam falsæ fidei habuerunt adjunctam, indubitatum est, eos salvari non potuisse, si ita ex hac vita discesserint; siquidem impossibile est, sine fide placere Deo. ad Hebr. 11. v. 6. Audiamus D. Augustinum Lib. 4. Cont. Donatistas cap. 10. *Constituamus, inquit, aliquem castum, continentem, non avarum, non idolis servientem, hospitalem, indigentibus ministrantem, non cujusquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietum, nullum emulantem, nulli invidentem, sobrium, frugalem, sed hereticum. Nulli utiq; dubium est, propter hoc solum, quod hereticus sit, regnum Dei non possessurum.* Taceo hæreticos nec unum quidem adultum nominare posse, quem utriq; fateamur in fide, quæ Romano-Catholicæ adversatur, fuisse salvatum; cum tamen è contrario Adversarij multos fidei

nostræ cultores pro sanctis agnoscant, inter quos Luth. Lib. de Cap. Babil. de Eucharith. etiam *Thomam Aquinatem appellat sanctum*, uti verissime nectetur.

XXIX. Ex his jam Constat, quid Sectarij cum suo Luthero de bonis operibus, & peccatis sentiant, quomodo suadeant illa, ab his absterreant. Solum adverte, quàm fraudulentè Prædicantes populo illudant, dum illis viam salutis palam tam facilem ostendunt per solius fidei justificationem, & interim clam asserunt, sine bonis operibus non stare fidem veram. Quid hoc miseris juvat? Nam quocunq; titulo necessaria sint opera bona, sive per modum causæ, sive per modum effectus Justitiæ, nihil magis, illis prodes, siquidem utroq; modo sine operibus damnabuntur.

CONTROVERSIA XVIII.

DE UNIVERSITATE ECCLESIAE,

UNIVERSALE IDEM EST, ac Catholicum, quod tribus modis esse potest; Vel ratione Loci per universum Orbem: vel ratione Temporis per continuam durationem: vel ratione Hominum non in alijs, quàm Ecclesia salvandorum. Hæc Triâ licet aliqui confundant. Nos tamen potissimum de Universitate, i. modo sumpta hic agimus.

PARS PRIOR.
DOCTRINAE CATHOLICORUM.

I. **D**octrina Prima, Vera Christi Ecclesia debet esse Universalis, hoc est, per totum Orbem diffusa non ex hominis testimonio, sed ex promissione Dei. Ita tria symbola Apostolicum Nicænum, & Athanasium, quæ vocem *Catholica* tribuunt Ecclesiæ; unde indubitatum est, eandem vocem ab Apostolis provenire, semperque ab Apostolis fuisse usitaram. Probatur ex prædictionibus Veterum Prophetarum, qui veram Dei notitiam in omnes Gentes disseminandam prædixerunt ad discrimen scilicet Judiciæ Synagogæ inter angustos Palestinæ limites conclusæ, Gen. 22. v. 28. Angelus Abrahæ dixit: *benedicentur in semine tuo omnes Gentes terræ*, hoc est, in Christo, ut exponit Apostolus ad Gal. 3. v. 16. *Abrahæ prædictæ sunt promissiones, & semini ejus, non dicitur & seminibus, quasi multis, sed quasi in uno, in semine tuo, qui est Christus, cui pater Cœlestis pollicitus est Psal. 2. v. 8. postula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam &c. Psal. 21. v. 28. Converterentur ad dominum omnes fines terræ, & adorabunt in conspectu eius universa familia Gentium, quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.* Malachiæ 1. v. 11. *ab ortu solis usq; ad occasum magnum est Nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur Nomini meo oblatio munda, quia magnum est Nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.* Idè prædixit Christus Mat. 14. v. 14. & præ-

gha.
 ver
 ologia
 mica
 XI
 9^a